

YUMUŞAKLIK VE TEVÂZU*

Eüzü bi'llâhi mine'ş-şeytâni'r-racîm.

Bi'smi'llâhi'r-rahmâni'r-rahîm.

El-hamdü li'llâhi rabbi'l-âlemîn... Ve's-salâtü ve's-selâmü alâ seyyidi'l-evvelîne ve'l-âhirin seyyidinâ ve senedinâ ve mededinâ muhammedin ve âlihî ve sahibihî ecmaîn... Ve men tebiahû bi- ihsânin ilâ yevmi'd-dîn...

Emmâ ba'dü, fa'lemû eyyühe'l-ihvân! Feinne efdale'l-kitâbi kitâbu'llâh... Ve efdale'l-hedyi hedyü seyyidinâ muhammedin salla'llâhu aleyhi ve sellem...

Ve şerre'l-umûri muhdesâtühâ... Ve külle muhdesin bid'ah... Ve külle bid'atin dalâleh... Ve külle dalâletin ve sâhibehâ fi'n-nâr... Ve bi's-senedi'l-muttasılı ile'n-nebiyyi salla'llâhu aleyhi ve selleme ennehû kâl:

*مَنْ حَدَّثَ عَنِّي مَا لَمْ أَقُلْ، أَوْ قَصَرَ عَنِّي شَيْءٌ
أَمَرْتُ بِهِ، فَلْيَتَبَوَّأْ بَيْتًا فِي النَّارِ*

(العقيلي عن أبي بكر)

(Men haddese annî mâ lem ekul, ev kassara annî şey'en emertü bihî, fe'lyetebevve' beyten fi'n-nâr.)

Sadaka rasûlü'llâh, fi mâ kâl, ev kemâ kâl.

Aziz ve muhterem kardeşlerim!

* Bu konuşma; Merhum Dr. Metin Erkaya tarafından, titizlikle çalışılarak metne dönüştürülmüştür. Mekanı Cennet olsun.

Allah-u Teâlâ Hazretleri'nin selâmı, rahmeti, bereketi cümlelerin üzerine olsun... Allah-u Teâlâ Hazretleri yolunda dâim, zikrinde kâim eylesin... İbadetlerinizi, dileklerinizi, taleplerinizi kabul eyleyip revâ eylesin...

Peygamber SAS Hazretleri'nin mübarek hadîs-i şerîflerinden bir demet okuyup izah etmeye başlamadan önce, evvelen ve hasseten Peygamber SAS Hazretleri'nin ruhu için, sonra onun cümle âlinin, ashabının, etbainin, ahbabının ruhları için; cümle evliyâullahın, sâir enbiyâ ve mürselînin ruhları için ve hassaten sahabe-i kirâmdan (*rıdvânu'llâhi teâlâ aleyhim ecmaîn*) müteselsilen bize kadar güzerân eylemiş olan sadât ve meşâyih-i turuk-ı aliyyemizin ve halifelerinin, müridlerinin, muhiblerinin ruhları için, Hocamız Muhammed Zahid-i Bursevî'nin ruhu için;

Okuduğumuz kitabı te'lif eylemiş Gümüşhaneli Ahmed Ziyaüddin Efendi Hocamız'ın ruhu için, bu kitabın içindeki bilgilerin bize kadar gelmesine emek sarf etmiş olan bütün ulemanın, râvilerin ruhları için:

İçinde âsûde, rahat yaşadığımız şu beldeyi Allah Allah diye diye fethetmiş olan, canını Allah rızası için ortaya koymuş olan mücahidlerin, gazilerin, şehidlerin, muvahhid askerlerin ruhları için, Fatih'lerin ruhları için;

Cümle ashâb u hayrât ve hasenâtın ve bilhassa şu içinde ders yaptığımız camiyi bina etmiş olan İskender Paşa'nın ruhu için, bu camiyi zaman zaman yenilemiş, tamir etmiş olanların,

tamirine para sarf etmiş, emek sarf etmiş olanların cümlesinin geçmişlerinin ruhları için; Uzaktan yakından bu hadisleri dinlemeye teşrif etmiş olan siz kardeşlerimizin de âhirete göçmüş olan bütün sevdiklerinin ve yakınlarının ruhları için, biz yaşayan müslümanların da Mevlâmızın rızasına uygun ömür sürüp huzuruna yüzümüz ak alınımız açık sevdiği, razı olduğu kullar olarak varmamıza vesile olması için, buyurun bir Fâtîha, üç İhlâs-ı Şerîf okuyalım:

.....

a. Hadis-i Şerifi Yanlış veya Eksik Nakletmek

Bu hadîs-i şerîf, hadis nakli ile ilgili. Peygamber SAS Efendimiz buyuruyor ki:¹

مَنْ حَدَّثَ عَنِّي مَا لَمْ أَقُلْ، أَوْ قَصَّرَ عَنِّي شَيْءً
أَمَرْتُ بِهِ، فَلْيَتَبَوَّأْ بَيْتًا فِي النَّارِ

(عق. عن أبي بكر)

(*Men haddese annî mâ lem ekul, ev kassara annî şey'en emertü bihî, fe'lyetebeve' beyten fi'n-nâr.*)

(*Men haddese annî mâ lem ekul*) “Her kim ki benim söylemediğim bir sözü, sanki söylemişim gibi benden naklederse...” Söylemedim öyle bir şey, uyduruyor.

¹ Ukayli, *Duafâ*, c.I, s.203; Hz. Ebû Bekir RA'dan.

Kenzü'l-Ummal, c.X, s.235, no:29245; *Camiü'l-Ehadis*, c.XX, s.248, no:22022.

“Kim benden, benim söylemediğim bir sözü uydurma olarak naklederse... (*Ev kassara annî şey'en emertü bihî*) Veya benim emretmiş olduğum şeyden bir şeyi kısar, benim söylemiş olduğum bir şeyi eksik söyler, saklarsa... (*Fe'lyetebevve' beyten fi'n-nâr*) Cehennemde kendisine ateşten bir ev edinir.”

Kendisini hazırlasın, gideceği yer orası. Böyle yapmakla hazırlıyor demek...

İşte bu hadîs-i şerîfler ve buna benzer tavsiyeler bizim ulemâmızı tir tir titretmiştir. Onun için öyle kimseler var ki, Rasûlüllah SAS'in meclisinde bulunmuş, hadisini dinlemiş ama “Ya eksik söylersem, ya biraz hatalı olursa...” diye ömrünün sonuna kadar kendisini tutmuş, söylememiş.

İki ateş arasında; söylese yanlış olsa cehenneme girecek, söylemese söylememek hakkında da hadîs-i şerîf var:²

---

² Ebû Dâvud, *Sünen*, c.II, s.345, no:3658; Tirmizî, *Sünen*, c.V, s.29, no:2649; İbn-i Mâce, *Sünen*, c.I, s.98, no:266; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.II, s.499, no:10492; İbn-i Hibbân, *Sahîh*, c.I, s.297, no:95; Hâkim, *Müstedrek*, c.I, s.181, no:344; Tayâlisî, *Müsned*, c.I, s.330, no:2534; Taberânî, *Mu'cemü'l-Evsat*, c.III, s.335, no:3322; Taberânî, *Mu'cemü's-Sağîr*, c.I, s.112, no:160; Ebû Ya'lâ, *Müsned*, c.II, s.268, no:6383; İbn-i Ebî Şeybe, *Musannef*, c.V, s.316, no:26454; Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.II, s.275, no:1743; Kudâî, *Müsnedü'ş-Şihâb*, c.I, s.266, no:432; İbn-i Hacer, *Lisânü'l-Mîzân*, c.VI, s.66, no:256; İbn-i Sa'd, *Tabakâtü'l-Kübrâ*, c.IV, s.331; Hatîb-i Bağdâdî, *Târih-i Bağdad*, c.II, s.268; İbn-i Adiy, *Kâmil fi'd-Duafâ*, c.IV, s.76; Ebû Hüreyre RA'dan.

İbn-i Mâce, *Sünen*, c.I, s.97, no:264; Ebû Nuaym, *Hilyetü'l-Evliyâ*, c.II, s.355; İbn-i Adiy, *Kâmil fi'd-Duafâ*, c.IV, s.312; Ukaylî, *Duafâ*, c.IV, s.449; Enes ibn-i Mâlik RA'dan.

مَنْ كَتَمَ عِلْمًا يَعْلَمُهُ، أُلْجِمَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ بِلِجَامٍ نَارٍ

(د. ت. ه. ح. ط. ك. حسن صحيح عن أبي هريرة؛ طب. عن ابن عباس)

RE. 440/15 (*Men keteme ilmen ya'lemühû, ülcime yevme'l-*

kıyâmeti bi-licâmin mine'n-nâr) Diyor ki
Peygamber SAS:

(*Men keteme ilmen ya'lemühû*) “Bilddiği bir
ilmi saklayan, söylemeyen kimsenin, (*ülcime*)
ağzına gem vurulur (*yevme'l- kıyâmeti*) kıyamet

İbn-i Hibbân, *Sahîh*, c.I, s.298, no:96; Hâkim, *Müstedrek*, c.I, s.182, no:346; Taberânî, *Mu'cemü'l-Evsat*, c.V, s.186, no:5027; Abdullah ibn-i Mübarek, *Zühd*, c.I, s.119, no:399; Hatîb-i Bağdâdî, *Târih-i Bağdad*, c.V, s.38; Abdullah ibn-i Amr RA'dan.

Taberânî, *Mu'cemü'l-Kebîr*, c.XI, s.145, no:11310; Ebû Ya'lâ, *Müsned*, c.IV, s.458, no:2585; Hatîb-i Bağdâdî, *Târih-i Bağdad*, c.V, s.159; Ukaylî, *Duafâ*, c.IV, c.IV, s.206; İbn-i Asâkir, *Târih-i Dimaşk*, c.XXXIII, s.541; Abdullah ibn-i Abbas RA'dan.

Taberânî, *Mu'cemü'l-Kebîr*, c.X, s.102, no:10089; Taberânî, *Mu'cemü'l-Evsat*, c.V, s.356, no:5540; İbn-i Adiy, *Kâmil fi'd-Duafâ*, c.III, s.455; Abdullah ibn-i Mes'ud RA'dan.

Taberânî, *Mu'cemü'l-Evsat*, c.IV, s.183, no:3921; İbn-i Adiy, *Kâmil fi'd-Duafâ*, c.I, s.371, no:500; İbn-i Asâkir, *Târih-i Dimaşk*, c.II, s.219; Abdullah ibn-i Ömer RA'dan.

Taberânî, *Mu'cemü'l-Evsat*, c.VIII, s.334, no:8251; Kudâî, *Müsnedü'ş-Şihâb*, c.I, s.267, no:433; İbn-i Adiy, *Kâmil fi'd-Duafâ*, c.I, s.353, no:182; Kays ibn-i Talak, babasından.

İbn-i Hibbân, *Tabakâtü'l-Muhaddisîn*, c.III, s.147; Hatîb-i Bağdâdî, *Târih-i Bağdad*, c.IX, s.91; Câbir ibn-i Abdullah RA'dan.

Mecmaü'z-Zevâid, c.I, s.400, no:741-745; *Kenzü'l-Ummâl*, c.X, s.190, no:29001; *Keşfü'l-Hafâ*, c.II, s.254, no:2505; *Câmiu'l-Ehâdis*, c.XX, s.364, no:22350.

gününde ağzı gemlenir, dizginlenir; (*bi-licâmin mine'n-nâr*) ateşten bir gemle, ateşten bir dizginle ağzı dizginlenir.” Söylemedi, o ilmi başkasına öğretmedi, nakletmedi. Atın nasıl ağzına dizginlemek için gem vuruluyor. Ama cehennemde her şey ateşten... Ateşten gemlerle ağzı gemlenir. “Niye gizledin, niye söylemedin, o ilmi niye insancıklara öğretmedin, niye sende kaldı da seninle beraber mezara götürdün?” diye.

Öyle de ceza var.

Haydi bakalım, buyur! Ölümlerden ölüm beğen. Söylemese bir türlü, söylese bir türlü...

Müslümancıklar ne yapar? Allah korkusundan yüreği titreye titreye Rasûlüllah ne söylemişse, söylediğini can kulağıyla dinler.

Rasûlüllah SAS'in sözünü can kulağıyla nakleder, can kulağıyla rivayet eder.

İşte bu korkudan çok güzel bir şey hasıl olmuştur; hadis ilmi.

Hadîs-i şerîfler ciltlerle, kitaplarla bize kadar gelmiştir.

Ashâb-ı kirâm, Rasûlüllah'ı başlarının üstünde bir kuş konmuş da kıpırdasalar uçacakmış gibi dikkatle dinlerdi. Tarife bakın:

“—Biz Rasûlüllah'ı böyle dinlerdik.” diyor.

Şu tariftten güzel bir tarif olur mu?

İnsanın başına bir kuş konsa... Kıpırdasa, ürkek kuş kaçacak ama korkuluk gibi... Nefes alırken bile canlı olduğunu belli etmeyecek, nefesi

kesilmiş bir tarzda, o kadar candan, kendisini öyle vermiş dinliyor ki kuş geliyor, konuyor... Sanki korkuluk gibi... Kıpırdasa kuş pırrr diye uçup kaçacak... Ama hiç kıpırdamazlarmış. Rasûlüllah'ı can kulağıyla dinleyip, can kulağıyla anlayıp, can diliyle söylerlermiş. Bu hadisler bize öyle gelmiş.

Biz de öyle dinleyelim. Öyle dinleyince hayrı, bereketi çok olur. Rasûlüllah şöyle buyurmuş deyip de filanca adamın sözünü karıştırmayın. Hz. Ali Efendimiz, Ebû Bekir Efendimiz, evliyâullahtan filanca söylemiş olabilir; sakın “Ben bir hadis işittim.” demeyin. Söylediğiniz sözün hadis olup olmadığını bilin. Rasûlüllah'ın hadisini can kulağıyla dinleyin, kelimesine dikkat edin.

Bir baba evladına, “Oğlum, git çarşıdan çorbalık pirinç al!” dese, gidip pilavlık pirinç alsa olur mu? Olmaz.

“—E baba pirinç al dedin ya...”

“—Evladım, pirinç al dedim ama çorbalık al dedim. Bu pilavlık pirinç, çorbaya gelmez. Kırık pirinç olacak, çorbaya ötekisi gelir, o lazım! Sana çorbalık pirinç dedim.”

“—Ben ona dikkat etmemişim.” Öyle olmaz!

Peygamber Efendimiz'in hadîs-i şerîfini bir pirinci almayı dinlerken dinlediğimizden daha dikkatli dinleyeceğiz. Dünya işi olduğu zaman çorbalık pirinç mi, pilavlık pirinç mi, persani mi, maratelli mi dedi; hepsini güzel ayırt ediyoruz da bu âhîret işi. Yanlış söylersek cehennem var! Hadîs-i şerîfte gelecek, güzel söylersek de Allah alimlerle beraber haşr edecek.

Peygamber Efendimiz'in mübarek hadislerinden 40 tane hadis bilse de ümmete nakledilirse;

“—Gel bakalım. Sen alim değilsin ama 40 tane hadis rivayet ettin. O hadislerin bereketine ulemânın şerefli mevkiinde sen de onlarla beraber bulun.” diye mahşer yerinde alimlerle haşrolunacak.

Onun için can kulağıyla, dediğini tutmak üzere dinleyelim, ciddiyetini bilelim.

Daha önceki derslerde söyledim; eski hadis râvileri hadisi nasıl dikkatle dinlerler, nasıl alırlar, nasıl yazarlarmış.

“—Bir zât bir zâttan hadis naklediliyor.” diye duyunca diyar diyar dolaşırlardı.

“—Sen buradan kalkıp Kars'a, birisine bir şey sormaya gider misin?”

“—Gitmem, çok uzak yol. Dünyanın parası, üstelik kış günü; gitmem. Ama onlar Kars'a değil, Horasan'dan Irak'a, Irak'tan Hicaz'a, Yemen'e, Yemen'den Mağrip'e giderlerdi. Bir hadis aşkına...”

Onlardan bir tanesi vefat etmiş de arkadaşı rüyada görmüş;

“—Sana Mevlâ ne muamele eyledi?” demiş.

“—Beni mağfiret etti Rabbim.” diyor.

“—Neyle?” diye soruyor;

“—Hadisleri toplamak için yaptığım seyahatler bereketiyle...”

Öyle giderlerdi. “Filanca adam hadis rivayet ediyormuş.” diye duyunca giderler, ondan dinlerler, yazarlar, hadîs-i şerîfi öğrenirlerdi. Öyle titizlerdi.

Allah bizi böyle ciddi, titiz, dininin aslını güzel öğrenenlerden eylesin...

b. Sahilde Nöbet Tutmanın Sevabı

Peygamber SAS Efendimiz buyurmuşlar ki:³

مَنْ حَرَسَ لَيْلَةً عَلَى سَاحِلِ الْبَحْرِ، كَانَ أَفْضَلَ مِنْ
عِبَادَةِ رَجُلٍ فِي أَهْلِهِ أَلْفِ سَنَةٍ، السَّنَةُ ثَلَاثُمِئَةٍ
وَسِتُّونَ يَوْمًا، كُلُّ يَوْمٍ أَلْفُ سَنَةٍ

(ع.كر. عن أنس وفيه محمد بن شعيب بن شابور عن سعيد بن خالد بن أبي طویل)

(Men harese leyleten alâ sâhili'l-bahri, kâne efdale min ibâdeti racûlin fî ehlihî elfe senetin, es-senetü selâsümiyetin ve sittûne yevmen külle yevmin elfe senetin.)

Geçen gün İbrâhim ibn-i Edhem (*kaddesa'llâhu sırrahu'l-aziz*) Hazretleri'nin hayatını okuyordum. Biliyorsunuz, İmâm-ı Âzam'ın muasır, çok eskiden yaşamış bir velî kul. Padişahlığı bırakmış ama neden bırakmış?

Allah sevmiş de ona işaret etmiş, Hızır AS'ı göndermiş.

Rivayetlere göre, atlas döşeklerin içinde yatarken sarayının çatısında yukarıdan tangırtı duymuş, kızmış. Yahu padişahın yatak odasının

³Ebû Ya'lâ, *Müsned*, c.VII, s.267, no:4283; Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.III, s.478, no:5478; Heysemî, *Mecmaü'z-Zevâid*, c.V, s.526, no:9497; İbn-i Asâkir, *Târih-i Dimaşk*, c.XXI, s.48; Enes ibn-i Mâlik RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.IV, s.324, no:10718; *Câmiü'l-Ehâdîs*, c.XX, s.248, no:22024.

üstünde geceleyin dolaşılır mı? Padişah uyumaya çekilmiş, yukarıda damda birisi gürültü yapıyor. Camı açmış, hışımla:

“—Ne arıyorsun yukarıda?” diye bağırılmış. Yukarıdan bir ses:

“—Devemi kaybettim, onu arıyorum.” demiş.

Çatıda, kiremitlerin arasında, sarayın üstüne deve çıkabilir mi?

Orada deve aranır mı?

Demiş ki:

“—Adam! Sen deli misin? Sarayın damına deve çıkar mı? Deve damda aranır mı?”

Zaten o da o cevabı bekliyor. Yapıştırmış;

“—Peki, atlas döşeklerin içinde Allah celle celâlüh aranır da bulunur mu?”

Aklı allak bullak olmuş.

“—Gidin şu adamı bulun, bana getirin.” demiş.

Adamı bulamamışlar. Ertesi gün divan kurulmuş ama keyfi yok. Gece uykusu kaçtı, aklına da bir şey girdi, zihnini burğu gibi oyuyor.

“—Atlas döşeklerin içinde Allah aranır mı? Dünya nimeti, lezzeti arasında Allah aranır da bulunur mu?”

Zihnini kurcalayıp duruyor.

Padişah, vezirler, komutanlar, bekçiler salonda duruyor. Salonun kapısı var, kapısında da bekçiler duruyor. Sarayın da kapısı var ama bir heybetli adam gelmiş, yürümüş, kimse “dur” diyememiş. Herkesin eli kolu bağlanmış, bir hal

olmuş. Yürümüş, içeri kadar gelmiş. Padişahın toplantı yaptığı salona kim girebilir? Girmiş! Girince herkes dönmüş bakmış;

“—Bu adam kimdir? Nereden geliyor? Pervasız bir kimse...” Sakallı, heybetli bir zât-ı muhterem geçmiş, bir kenara oturmuş.

Otur filan demeden oturmuş.

“—Efendi! Sen ne arıyorsun burada?” demişler.

“—Hiç! Yolcuyum, dinlenmeye geldim. Burası kervansaray, han değil mi?” demiş.

İbrâhim ibn-i Edhem;

“—Be adam! Sen deli misin? Burası benim sarayım.” demiş.

“—Senin sarayın mı?”

“—Benim sarayım.”

“—Peki, senden önce kimindi?”

“—Babamındı.”

“—Babandan önce kimindi?”

“—Dedemindi.”

“—Yahu, pekiyi dedenden önce kimindi?”

“—Büyük dedemindi.”

“—Peki, onlar nereye gittiler?”

“—Âhirete gittiler.”

“—Peki, birisinin gelip konuştuğu biraz sonra kalkıp gittiği yere kervansaray demezler de ne derler?” demiş.

Yürümüş, gitmiş. “Tutun, durdurun!” falan demeye kalmadan, kimsenin gücü yetmeden yürümüş gitmiş. Tutulmuş kalmışlar.

İçine bu sefer bir başka yangın düşmüş. Demiş ki:

“—Artık toplantı yapamayacağız. Bugün biraz kırlara çıkalım da temiz hava alalım, avlanalım.”

Elini şaplatmış; hizmetçiler, “Buyurun efendimiz!” diye gelmişler.

“—Hazırlayın atları, ava gidelim. Keyfimiz kaçtı.” Ava gitmişler. At sürerken, kulağına ses geliyormuş; “—*Intebih, intebih, intebih...*”

Arapça, “uyan” demek. Uyanık, atın üstünde ama o uyanıklık başka uyanıklık.

Hz. Ali Efendimiz buyurmuş ki:

الناس نيام واذا ماتوا انتبحوا

(*En-nâsü niyâmü*) “İnsanlar hep uykudadır. (*Ve izâ mâtû*) Öldükleri zaman, (*intebehû*) o zaman uyanacaklar.”

“—Biz şimdi uykuda mıyız?”

Eğer hayatın esrârını göremediysen, şu hayatın fâniliğini anlayamadıysan, bir gün gelip de o kara toprağa düşeceğini düşünemiyorsan, ondan sonraki âhiret hayatı için şimdiden hazırlık yapamıyorsan; uyuyorsun.

“—Hocam! Gözlerim manda gözü gibi açık!”

O gözlerin açıklığının kıymeti yok. Akıl, ilerideki tehlikelere karşı insanı korumaya sevk eder.

Korunuyor musun?

“—Ne korunması?”

Cehennem ateşi var. Yolunun üstünde cehennem ateşi var. Oateşin yakıtı da benzin, gaz, fuel oil, kömür, odun değil; insanlar ve taşlar. Allah’a âsi olanların ceza görecekları yer.

Korkmaz mısınız? Hazırlanmaz mısınız? O tehlike hazırlanmaya değmez mi?

“—Hocam! Belki olacak ama çok uzakta.”

كُلُّ آتٍ قَرِيبٌ

(Küllü âtin karîbun) “Her gelecek yakındır.” Şıp diye geliverir. Kaç yaş yaşadın?

“—45, 48 filan.” Ne anladın?

“—Hocam! Laf aramızda hiçbir şey anlamadım. Geldi geçti şu benim ömrüm, rüzgâr esmiş gibi. Geldi geçti, anlayamadım. Bir ara çocuktum, bir de baktım evlenmiş, çoluk çocuğa karışmışım. Bir de baktım belim ağrıyor, dizim tutmuyor. Ben bu hayattan hiçbir şey anlamadım.”

Sen anlayamazsın tabi. Nuh AS 950 sene yaşamış, o bile fâni... O da gelip geçmiş. Bir şekilde kimse kalmamış. Akıllı insan ileriye göre tedbir alır.

“—Göreyim de öyle tedbir alayım.”

O zaman iş işten geçer. Derler ya hani, herkesin o zaman akli başına gelir ama iş işten geçer. O zaman çare yok! Gördüğün zaman pişmanlık var. Göreceksin; “Tüh! Yanlış oldu, yanlış yapmışım.” Telafi imkânı yok. Hayat elden gitti, öldün, âhirete göçtün. Orada gördün ama...

Peygamber SAS Efendimiz buyurmuşlar ki:⁴

شَرُّ النَّدَامَةِ يَوْمُ الْقِيَامَةِ

(القضاعي عن عقبه بن عامر)

(Şerrü'n-nedâmeti yevme'l-kıyâmeti) “Pişmanlıkların en fenası kıyamet gününde duyulan pişmanlıktır.”

Pişman oldun ama çok geç oldu.

Allah’a hamd ü senâlar olsun. Çok şükür yâ Rabbi; bize bu tehlikeleri önceden haber veren bir haberci gönderdin. Yâ Rabbi! Çok şükür. Ya biz bilmeseydik de ölünce orada birden karşılaşıydık. El-hamdü lillâh ki bize Peygamber Efendimiz’i gönderdin. Beşîr ve nezîr olarak, “Şu tehlikeler var!” diye bize bildirdi; hadislerinden okuyoruz. “Şu mükâfatlar var!” diye onları da bildirdi. Onlar için de yüreğimiz hoplayıp duruyor:

“—Ah cennetine girsem, cemalini görsem, Rasûlüllah’a komşu olsam.” diye heves edip duruyoruz.

Allah-u Teâlâ Hazretleri bizi gözleri açıklardan eylesin...

⁴ Kudâî, *Müsnedü’ş-Şihâb*, c.II, s.269, no:1337; Deylemî, *Müsnedü’l-Firdevs*, c.II, s.371, no:3659; Ukbetü’bnü Âmir RA’dan.

İbn-i Ebî Şeybe, *Musannef*, c.XIII, s.296, no:35694; Abdullah ibn-i Mes’ud RA’dan.

İbn-i Asâkir, *Mu’cem*, c.I, s.343, no:702; Zeyd ibn-i Hâlid el-Cühenî RA’dan.

Kenzü’l-Ummâl, c.XV, s.1367, no:43587, 43595, 44391; *Keşfü’l-Hafâ*, c.II, s.527, no:1541.

İbrâhim ibn-i Edhem isimli padişaha, avcılıkta uyan diyorlar. Yine uyanmamış da bir geyiğin peşine takılmış. Geyik kaçmış o kovalamış, o kaçmış o kovalamış... Bir yere gelince geyik durmuş, dönmüş, pervasız demiş:

أَلِدِّكَ خُلِقْتَ، أَمْ بِدِلكَ أُمِرْتُ؟

(*E li-zâlike hulikte, em bi-zâlike ümirte*) “Sen bu iş için mi yaratıldın, yoksa sana hayatta bu mu emredildi?”

“—Hocam! Geyik konuşur mu?”

Konuşmaz, senin kadar ben de biliyorum. Belki kendi aralarında konuşuyorlar da benim anladığım dilden konuşmuyor. Ama Allah, Kur’ân-ı Kerîm’de buyuruyor ki; “Eller, ayaklar, deriler aleyhte insana şahitlik edecek.”

يَوْمَ تَشْهَدُ عَلَيْهِمُ أَلْسِنَتُهُمْ وَأَيْدِيهِمْ وَأَرْجُلُهُمْ بِمَا
كَانُوا يَعْمَلُونَ

(۲۴)

(*Yevme teşhedü aleyhim elsinetühüm ve eydîhim ve ercülühüm bimâ kânû ya’melûn*)
(Nur, 24/24)

Âyet-i kerîmede, bütün âzâlamız bizim aleyhimizde konuşacaklar, şahadet edecekler diye bildirmiyor mu? Bildiriyor.

Sübhanallah! Bu eli, ayağı, dili, deriyi konuşuran Allah, dilerse oradan ses duyurur.

Peygamber Efendimiz'e geçtiği ağaçlar, taşlar, “*Es-selâmu aleyke yâ rasûlallah!*” demez miydi? Diyordu.

Evliyâullah kalbini sâfileştirdikten sonra, ilerleyince etrafındaki eşyanın tesbihâtını duymuyor mu?

Duyanlar var. Baş kulağıyla duyanlar var.

وَإِنْ مِنْ شَيْءٍ إِلَّا يُسَبِّحُ بِحَمْدِهِ وَلَكِنْ لَا تَفْقَهُونَ

تَسْبِيحَهُمْ

(الاسراء: ٤٤)

(*Ve in min şey'in illâ yüsebbihu bi-hamdihî velâkin lâ tefkahûne tesbîhahüm*) “Allah’ı tesbih etmeyen hiç bir şey yoktur ama, siz onların tesbihlerini anlayamazsınız.” (İsrâ, 17/44)

Âyet-i kerîme böyle bildiriyor.

“—Hocam! Demek ki benim şimdiye kadar alıştığım duymak, görmek hikâyeleri biraz daha başka türlüymiş.”

Mübarek olsun! Bu hayatın daha senin görmediğin, benim bilmediğim çok tarafları var. Allah konuşturursa konuşturur, duyurursa duyurur...

Öyle gelir ona.

Zaten duyma dediği şey nasıl? Madem sen fizikti, kimyaydı gördün. Ben de fizikle, kimyayla konuşayım... Nasıl konuşuyor, nasıl görüyorsun sen?

“—Hocam dışarıdan gözüme ışık geliyor. Sonra gözümün merdüm denilen, merdümek denilen göz bebeğinden ışık kırılarak içeriye geçiyor. Tıpkı bir mercek gibi kırılıyor geçiyor.”

İyi! Mâşallah! Sonra ne oluyor?

“—Göz yuvarlak ve içi boş bir fotoğraf makinesi... Gözün arka tarafındaki hassas noktaya görüntü düşüyor.”

Sonra ne oluyor?

“—Görüntü oradan beyne gidiyor.”

Dur! Görüntü gitmiyor, görüntü oraya düşüyor, düştüğü yerde kalıyor. Oradaki sinirler düşen ışıktan tesir alıyorlar, irkiliyorlar. Sinirler irkiltiyi beyne getiriyorlar. Görüntü beyne gitmiyor, beyin de görüntüyü görmüyor ama kendisine gelen sinirlerden irkilteler, bazı irkilmeler alıyor. O irkilmeleri —sübhanallah— akıl ermez bir tarzda değerlendiriyor da “Dışarıda şu var, bu var!” diyor.

Beyin elektrik sinyallerini değerlendiriyor. Sinirinden beyne elektrik sinyali gidiyor. Senin, benim anlamadığımız tarzda titreşimlerle oraya işaret gidiyor. İşaret gibi bir şey ama o işaretlerden beyin, “Dışarıda şu var, bu var, şudur, budur...” diye anlıyor. Beynin içinde de anlayan bir başka şey var.

Anladın mı, görüntü gitmiyor.

Demek ki o zaman, bir başka yerden bir başka sinyalleri Allah getirtir, beyne verirse, o zaman beyin öyle şeyleri görmüş gibi olur. Onun için pek ukalalık etmeye gelmez. Fiziği öğren,

kimyayı öğren ama o ilimlerin ne kadar aciz olduğunu da öğren!

Git bir doktora sor. Çok büyük bir doktorsa, profesörse boynunu büküyor, el pençe divan duruyor. Soruyorum;

“—Şu hastalığın devası yok mu?”

“—Hocam! Tıp çok aciz.” diyor.

“—Sen profesör değil misin?”

“—Profesörüm ama tıp çok aciz, çok az şey biliyor. Bu hastalığın sebebini bilmiyoruz. Bu hastalığın tedavisini bilmiyoruz. Bu neden oluyor, bilmiyoruz.”

Profesör öyle diyor, aşağıda onun seviyesine ulaşamamış ukala ahkâm kesiyor. Sen git o profesörden ilk önce bu ilimlerin, bilgilerin, insanların acizliğinin itirafnâmesini bir işit bakalım.

Allah duyurursa duyurur. İlla olmuş demiyorum ama olabilir. Benim talebelerim bana mektuplar getirirler; size bazılarını okusam yerinizden kalkar, feryadı basarsınız. Millet neler duyuyor, neler görüyor, başlarına neler geliyor, bir bilseniz. Bir sen varsın, bir ben varım; görmeyen duymayan... Başkaları neler görüyor, neler duyuyor...

“—Bunun için mi yaratıldın? Allah sana bunu mu emretti buhayatta?” deyince, bir seri ikazdan sonra:

“—Bu atlasdöşekte Allah aranılmazsa, atlasdöşek eksik olsun.” demiş, bırakmış. “Bu padişahlıkla bu iş olmazsa, padişahlık eksik olsun.” demiş,

bırakmış. “Bunun için yaratılmadıysam, neden yaratıldım?” diye, “Allah bana ne emretti?” diye düşünmeye başlamış. Kulluğunun yoluna girmiş.

En sonunda nasıl ölmüş?

İbrahim ibn-i Edhem Hazretleri deniz kenarında nöbetçi iken ölmüş. İslâm hududunda, deniz kenarında, İslâm âlemini nöbetçi olarak beklerken vefat etmiş. Allah bu büyük velînin şefaatine erdirsin...

Bu hadisi bu hikâyenin arkasına kendin dinle, kendin bağla... Bakalım ne bağlantı var:

مَنْ حَرَسَ لَيْلَةً عَلَى سَاحِلِ الْبَحْرِ، كَانَ أَفْضَلَ مِنْ
عِبَادَةِ رَجُلٍ فِي أَهْلِهِ أَلْفَ سَنَةٍ، السَّنَةُ ثَلَاثُمِئَةٍ
وَسِتُّونَ يَوْمًا، كُلُّ يَوْمٍ أَلْفُ سَنَةٍ

(ع.كر. عن أنس وفيه محمد بن شعيب بن شابور عن سعيد بن خالد بن أبي طویل)

(*Men harese leyleten*) “Kim bir gececik beklerse, bekçilik yaparsa...” Nerede? (*Alâ sâhili’l-bahri*) “Her kim ki denizin sahilinde bir gececik beklerse... (*Kâne efdale min ibâdeti racûlin fî ehlihî elfe senetin*) Bu onun için, bir adamın ailesi yanındaki bin yıllık ibadetinden daha hayırlı olur.”

Ailesinin yanında, memleketin iç tarafında, rahat, huzur içinde evi var, barkı var. Adam da dindar adam, gafil değil, ibadet ediyor. Onun evindeyken bin yıl ibadet etmesinden, sahilde düşmanı gözleyerek beklemesi daha hayırlıdır.

Deniz kuvvetlerine müjde yazın. Kara kuvvetlerine de, hava kuvvetlerine de hadîs-i şerîfler gelir. Bu hadîs-i şerîfi tesbit edin, bunu deniz kuvvetlerine müjde yazın! Peygamber Efendimiz, “Deniz kenarında bir adamın bir gececik beklemesi, evinde bin yıllık ibadet etmesinden hayırlıdır.” buyurmuş.

Hadîs-i şerîf devam ediyor: (*Es-senetü selâsümiyetin ve sittûne yevmen*) “Bir yıl takriben 360 gündür.” Mâlum, kamerî sene olursa 354 küsur gündür. Şemsî olursa 365 küsur gündür. Takriben 360 gündür.

(*Ve külle yevmin elfe senetin*) “Her gün de bin yıldır.” Bu nereden çıkıyor? Âyet-i kerîme var:

وَإِنَّ يَوْمًا عِنْدَ رَبِّكَ كَأَلْفِ سَنَةٍ مِّمَّا تَعُدُّونَ

(الحج: ٤٧)

(*Ve inne yevmen inde rabbike keelfi senetin mimmâ teuddûn*) “Rabbinin katında, indinde, huzûr-ı ilâhîde bir gün, sizin saydıklarınızdan bin yıl kadar gibidir.” (Hac, 22/47)

Demek ki, Allah’ın indinde günlerin değeri başka türlü oluyor. 360 günü binle çarptığınız zaman, 360 bin eder. Sonra da 360 bini tekrar bir senenin günleriyle, 360 ile çarpacaksınız. Şu kadar milyon, milyar neyse... Onu da bin seneye çarpacaksınız, şöyle bir rakam çıkacak. Şu anda artık ben ucunu kaçırdım. İnsan o kadar sevap kazanmış oluyor.

Bak, o mübarek nasıl anlamış;

أَلِذَلِكَ خُلِقْتَ، أَمْ بِذَلِكَ أُمِرْتَ؟

(*E lizâlike hulikte, em bi-zâlike ümirte?*) “Sen bunun için mi yaratıldın yâ İbrahim? Yoksa sana bu mu emredildi?” deyince, aklını başına devşirmiş.

“—Yahu ben neden yaratıldım? Allah bana ne emretti?”

Ne emrettiyse onu yapmış... Nasıl kârlı işlerin peşine koşmuş, nasıl ömür geçirmiş!

Biz ne biçim insanlarız; bize hadisler, âyetler okunur; dinleriz, torbamıza atarız, geçeriz.

Allah uyanıklık nasib etsin... Sevdiği ameller neyse onları yapmamızı nasib etsin... Sevdiği yol hangisiyse o yolda yürümeyi nasib etsin... Bizi gafletten uyandırısın. İnsanların alkışının kıymeti, dünya hayatının bekâsı yok. Bağlasan durmuyor, günler uçup gidiyor. Allah rızası yolunda ömrümüzü geçirmek için bizi gafletten uyandırısın...

إِنْتَبِهْ، إِنْتَبِهْ! إِنْتَبِهْ، إِنْتَبِهْ! إِنْتَبِهْ، إِنْتَبِهْ!

(*İntebih, intebih! İntebih, intebih! İntebih, intebih!*) Uyan, uyan!

Uyan, uyan! Uyan, uyan!”

İnsan askerliği iman ile yaptı mı ne kadar sevap kazanacak?

Şimdi o sevabı biraz düşünelim. Sahilde insan müslümanları korumak için bekliyor, sevap kazanıyor. İşin iç yüzünde sevgi var. Evet, savaşmak

için bekliyor ama buradaki kardeşleri sevdiğinden düşmana karşı duruyor. Sevgi, muhabbet, fedakârlık var. Kendi canını ortaya koyuyor.

Neden yahu, senin canın kıymetli değil mi?

“—Ziyanı yok, ben ecrimi, sevabımı Allah’tan bekliyorum.

Varsın benim canım kardeşlerime feda olsun.”

Bu duygu nerede, bizim bugünkü kardeşliklerimiz nerede... O insanların hallerine bak, şu bizim halimize bak. Onlar mezardan çıksa;

“—Siz misiniz müslüman? Höt, defolun.” diye, sopayı alır kovalar bizi. Biz de onları görsek;

“—Bu adamın aklı yok.” deriz.

Öyle diyorlar zaten... Müslüman haram yemiyor;

“—Sen o yemediğin haramı bana ver, ben yiyeyim.” diyor.

“—Aklın yok mu senin? O parayı bana ver.” diyor.

Milletin haramdan filan korktuğu yok. Eskileri deli sanıyor ama yarın rûz-ı mahşerde anlaşılacak kim akıllı, kim deli! Kim doğru yolda, kim eğri yolda! Kim haklı, kim haksız! O zaman anlaşılacak. Sakın ha, onların sözüne aldanmayın. Yolumuz doğru, el-hamdü lillah...

Paramız az olsun, ne olacak, parayla her şey halloluyor mu? Hallolmuyor... İnsana bir hastalık, bir bela, evladından,

ailesinden bir sıkıntı veriyor; hadi bakalım, ayağı yanık tavuk gibi dolaş dur. Yani Allah bu dünyada insanı rahat ettirmemeyi murat etti mi

cümle cihan halkı başına toplaşsa, def çalsa o kimseyi mesut edemez. Allah bir insanın hayrını murat etti mi, onun mahrumiyeti baklava börek, bal kaymak olur.

Hz. Meryem validemiz ibadet için bir kenara çekilmiş; türlü türlü meyveler, nimetler, rızıklar odasına yağıyor. Odasına kimse girmiyor ki! Kilitli, kapalı, anahtarı Zekeriyya AS'ın elinde...

Nereden geliyor onlar? Allah indinden geliyor. "Dilediğini böyle rızıklandırır." deniyor.

Sahabe hatunlardan bir tanesi hicret ederken, yol arkadaşından bir karı koca yahudi varmış. Kendisi oruçluymuş, yanında akşam orucunu açacak bir şeyi yok. Hicret ediyor, bir şey yok, mahrum...

Yahudi, karısına tembihliyor;

"Bak, sakın ha buna bir yiyecek verme. Yahudi olsun, dinini terk etsin, dönsün, o zaman vereyim. Şimdi verme."

Geceleyin rüya görmüş. Kendisine rüyada su vesaire ikram etmişler. Hiç susuzluk, ızdırap, açlık vs. kalmamış. Ertesi gün tok, doymuş, kanmış olarak uyanmış. Yahudi diyor ki karısına;

"—Yoksa sen mi verdin?"

Kimse vermedi. Allah dilediğini böyle rızıklandırır. Sen de o ihlâsla olsan, sana da verir. O ihlâsla değiliz de şüpheyile, edepsizlikle, itirazla ömrümüz geçiyor. Zaten yediğimiz lokmalar haram, ondan insanın gözü açılmıyor. Bir şeyden anladığı yok! Kendisinin gözleri görmediği için öbür tarafı da yok sanıyor.

c. Yumuşak Huylu Olmak

Peygamber SAS Efendimiz buyurmuşlar ki:⁵

مَنْ حُرِمَ حَظُّهُ مِنَ الرَّفْقِ، فَقَدْ حَرَّمَ اللَّهُ حَظَّهُ مِنْ
حَيْرِ الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ، وَمَنْ أُعْطِيَ حَظَّهُ مِنَ
الرَّفْقِ، فَقَدْ أُعْطِيَ حَظَّهُ مِنَ الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ

(الحكيم عن عائشة)

418/13 (Men hurime hazzahû mine'r-rıfkı, fekad harrama'llàhu hazzahû min hayri'd-dünyâ ve'l-âhireti; ve men u'tiye hazzahû mine'r-rıfkı, fekad a'tâ hazzahû mine'd-dünyâ ve'l-âhireti.)

Hiz. Aişe-i Sıddîka Validemiz, SAS Efendimiz'den naklederek buyurmuş.

Bu hadîs-i şerîf, rıfk denilen güzel huyla ilgili. Rıfk ne demek?

Türkçe mülayimlik demek. Yumuşak olmak, demek.

“Bir kimsenin nasibi rıfkıtan mahrum edilmişse...” Bir kimsenin yumuşaklıktan nasibi yoksa... (Fekad harrama'llàhu hazzahû min hayri'd-dünyâ ve'l-âhireti) “Allah demek ki onun nasibini dünyanın ve âhiretin hayırlarından mahrum etmiş demektir.”

⁵ Ebû Ya'lâ, Müsned, c.VIII, s.25, no:4530; Kudâî, Müsnedü'ş-Şihâb, c.I, s.274, no:444; Ebü'ş-Şeyh, Tabakâtü'l-Muhaddisîn bi-İsbahan, c.I, s.18362, no:85575; Hz. Aişe RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.III, s.46, no:5409; Keşfü'l-Hafâ, c.I, s.231, no:706; Câmiü'l-Ehâdis, c.XX, s.250, no:22026.

Bir adam yumuşak değil, tatlı dilli değil, halim selim değil, boynu bükük değil, insanın sevdiği sokulgan bir halde değil... Hařin, şiddet ile muttasıf bir kimse, barut gibi... Peygamber Efendimiz, “O dñyanın ve âhiretin hayırlarından yana nasipsiz kılınmış, çok mahrumiyetli bir kimse demektir.” diyor.

Bundan ne anlıyoruz? Bu sözün altında yatan mâna řu ki:

“—Ey Müslümanlar! Rıfkta yani yumuşaklıkta, halim selimlikte dñyanın ve âhiretin hayırları vardır, rıfk sahibi olun. Yumuşak olun, sert olmayın, haşin olmayın.”

Devamı: *(Ve men u'tiye hazzahû mine'r-rıfkı)* “Kime de Allah rıfkıtan, yumuşaklıktan nasibini vermişse...”

“—Al, senin bu güzel huydan kısmetin budur. Bu da senin olsun.” diye kendisi halim selim olmuřsa...

U'tiye'nin nâib ani'l-fâili men zamirine râci hüve'dir. Onun için haz kelimesi mef'ul olarak, mansub okunacak.

(Ve men u'tiye hazzahû mine'r-rıfkı) “Kimin yumuşaklıktan nasibi Allah tarafından kendisine ihsan buyrulmuşsa; *(fekad a'tâ hazzahû mine'd-dünyâ ve'l-âhireti)* Allah ona demek ki dñyadan ve âhiretten nasibini vermiş.”

Çünkü yumuşak, tatlı dilli... İşte böyle, bu tarzda olmamız lazım! Müslüman budur!

Hadîs-i şerîfte gördüğümüz gibi müslüman kardeşlerimize sevgili, şefkatli, fedakâr olacağız. Öyle olamıyoruz, küçücük bir şeyden kavga çıkartıyoruz.

Diyelim ki camide Kur'an okutmak hayır değil mi? Tamam, çocuklarımızı toplayalım; Kur'an okutalım, dinimizin bahislerini açalım, kitaptan okuyalım. Onlar da öğrensinler.

İki kadın saç saça, baş başa giriyor, birbirleriyle kavga ediyor, vücutlarını yara bere içinde bırakıyorlar.

Neden yaptınız bunu?

“—Kur'an'ı sen okutacaksın, ben okutacağım.”

Allah size akıl fikir versin. Hiç yumuşaklık diye bir şey duymadınız mı? *Rıfk* denilen bir şey duymadınız mı? Halim selimlik, mülayimlik, şiddetli olmamak...

Yapacağın şey ne?

Kur'an öğreteceksin. Kur'an öğretmek için “Sen öğreteceksin, ben öğreteceğim...” diye insan kavga eder mi?

“—Eder hocam!”

Şeytan insanın tepesine biner, ondan sonra kamçısını eline alır da bacaklarına bacaklarına kırbacı şaklatırsa... “Yürü bakalım, deh!” diye karnını da mahmuzlayıverirse, o zaman insanın şeytanın idaresi altında, nereye saldıracığı hiç belli olmaz. Şeytan tepesine binmiş, kamçılıyor; nereye götüreceği belli olmaz.

Ne yapacak o zaman?

(Eüzü bi'llâhi mine's-şeytâni'r-racîm. Bi'smi'llâhi'r-rahmâni'r-rahîm.) diyecek. Allah'a sığınacak, "Aman yâ Rabbi!" diyecek, rıfk ve güzel huy sahibi olacak... Allah güzel huy sahibine çok hayırlar veriyor.

. Kavga, gürültü, bağırma çağırma, azar vs.

"—Yahu sen çok mu matah bir adamdın?"

"—Hocam! Hiç kimse duymasın, ben benim ne olduğumu bilirim, çok berbat bir insanım."

Ha şunu bileydin. Ben senden daha berbatım. Herkes kusurludur. Biz kuluz, bizim işimiz şaşmak, biz beşeriz şaşarız. Aklımız bir gelir bir gider. Bir namaz kılarız, bir günah işleriz. Allah bizi affetsin! Bizim bir tutulacak yanımız yoktur. Bir kağıdı temiz bir ucundan tutuyorsun ya, bizim tutulacak yanımız yoktur. Bizim halimiz Rabbimiz'in rahmetine kalmıştır. Rahmet yağmuru şakır şakır yağacak, bizim pisliklerimiz üstümüzden gidecek de tutulacak bir hale gelecek.

Bizim övünecek halimiz var mı?

Sen kendini bilirsin, ben de kendimi bilirim. Hz. Âdem AS'dan beri insanoğlunun yapısı da belli. Âdem AS'ın bir oğlu kurban etmiş, bir oğlu da bir başka kurban etmiş; birisinininki kabul olmuş, ötekisinininki kabul olmamış. Kabul olmayan, kabul olana diyor ki:

قَالَ لَأَقْتُلَنَّكَ

(المائدة: 27)

(*Kàle leaktülenenke.*) “Seni muhakkak ve muhakkak öldüreceğim.” (Mâide, 5/27)

“—Ben sana ne yaptım, bir şey yapmadım ki! Sen de bir kurban ettin, ben de bir kurban kestim. Benimkini Mevlâ kabul etti, seninkini kabul etmemiş. Mevlâ’ya yalvar, ben ne yapayım?”

“—Seni öldüreceğim!”

لَئِن بَسَطْتَ إِلَى يَدِكَ لِتَقْتُلَنِي مَا أَنَا بِبَاسِطٍ يَدِي
إِلَيْكَ لِأَقْتُلَكَ، إِنِّي أَخَافُ اللَّهَ رَبَّ الْعَالَمِينَ

(المائدة: ٢٨)

(*Lein basatte ileyke yedeke li-taktülenî, mâ ene bi-bâsitın yediye ileyke li-aktüleke*) “Bak kardeşim! Sen beni öldürmek için bana elini uzatsan bile, ben sana karşı koymak için elimi uzatmam. Ne yaparsan yap. Ben, alemlerin rabbi olan Allah’tan korkarım.” (Mâide, 5/28)

Güzel huya bak; kötü huya bak:

“—Ben kardeşime el kaldırmam.” diyor.

Ötekisi de:

“—Ben seni öldüreceğim!” diyor, öldürüyor.

Mi’rac’da Peygamber Efendimiz anlatıyor:

Hız. Âdem Atamız sağına bakıyor, bir kalabalık; gülüyor. Soluna bakıyor, bir büyük kalabalık; ağlıyor. Âdem Atamız, dedemiz hüngür hüngür ağlıyor.

“—Buraya bakınca niye güldün? Buraya bakınca niye ağladın?” denilince:

“—Bunlar cennetlik evlatlarım, bunlar da cehennemlik...”

Baba kalbi dayanır mı? Allah bize yumuşak kalplilik ve güzel huylar nasip etsin, yolundan ayırmasın.

d. Kabir Kazmanın Sevabı

Hız. Âişe Validemiz'den, mezar kazmakla ilgili bir hadîs-i şerîf.

“—Yok hocam! Ben mezar kazmam. Mezarı mezarcı kazsın, bana ne. Ben kravatlı, ütülü pantolonlu, arabası, köşkü, sarayı olan bir insanım; ben kazmam.”

Sen ister kaz ister kazma! Peygamber SAS Efendimiz buyurmuş ki:⁶

مَنْ حَفَرَ قَبْرًا اِحْتِسَابًا كَانَ لَهُ مِنْ الْاَجْرِ كَأَنَّمَا
أَسْكَنَ مَسْكِينًا فِي بَيْتٍ إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ

(الدَّيْلَمِيُّ عَنْ عَائِشَةَ)

(Men hafere kabren ihtisâben, kâne lehû mine'l-ecri ke-ennemâ eskene miskînen fî beytin ilâ yevmi'l-kıyâmeti)

(Men hafere kabren) “Kim bir kabir kazıverirse...”

Kime? Neden? (Ihtisâben) “Allah'tan sevabını bekleyerek...” Allah'tan sevabını bekleyerek kabir kazıveriyor.

⁶ Kenzü'l-Ummâl, c.XV, s.608, no:42412; Câmiü'l-Ehâdîs, c.XX, s.252, no:2203.

Sonra? (Kâne lehû mine'l-ecri) “Bundan bir ecir kazanır ki, (*keennemâ eskene miskînen fî beytin ilâ yevmi'l-kıyâmeti*) Sanki kıyamete kadar bir miskin fukarâcağı bir evde misafir etmiş gibi.” O kadar sevap kazanır.

Biz her işi ücrete dökmüşüz. Ver mezarcıya iki bin lira, beş bin lira; ne kadarsa kazsın kabri...

Bak, Peygamber Efendimiz ne diyor? Demek ki müslümanlık fırsat bulursa gidecek, kardeşinin kabrini kazıverecek ki oraya yatsın. Kardeşinin yatacağı bir yer için Allah, sanki bir miskini eve almışsın, oturtmuşsun, “Al bu evceğizi de sen otur!” diye kıyamete kadar onu misafir etmişsin, ağırlamışsın gibi ecir veriyor. Çünkü o kazdığı kabre bir kardeş yatırılacak. Senin o arkadaşın kıyamete, insanlar kabirden ba’s oluncaya kadar orada kalacak.

Bu da hatırlınızda olsun. Bir kardeş için böyle yaparsanız iyi olur.

İnsan bir hadisi duyunca hiç olmazsa ömründe birkaç defa, üç defa yapmalı...

Kırk Hadis Öğrenen Kimse

Ebû Hüreyre RA’dan rivayet edilmiş. Peygamber SAS Efendimiz buyuruyor ki:⁷

---

⁷ Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.II, s.270, no:1725; Zehebî, *Mîzânü'l-İtidal*, c.III, s.595, ho:7746; Ebû Hüreyre RA’dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.X, s.224, no:29183; *Câmiü'l-Ehâdîs*, c.XX, s.255, no:22043.

مَنْ حَفِظَ عَلَى أُمَّتِي أَرْبَعِينَ حَدِيثًا فِي مَا
يَنْفَعُهُمْ مِنْ أَمْرِ دِينِهِمْ، بُعِثَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ مِنَ
الْعُلَمَاءِ، وَفَضِلُ الْعَالِمِ عَلَى الْعَابِدِ سَبْعِينَ دَرَجَةً،
اللَّهُ أَعْلَمُ فِيمَا بَيْنَ كُلِّ دَرَجَتَيْنِ

(ع. عد. هب. عن أبي هريرة)

(Men hafıza alâ ümmetî erbaîne hadîsen fîmâ
yenfeuhum min emri dînihim buise yevme'l-
kıyâmeti mine'l-ulemâi ve fadlu'l-âlimi ale'l-
âbidi seb'îne dereceten. Allâhu a'lemu beyne
külli dereceteyni)

(Men hafıza) “Kim ezberlerse, muhafaza
ederse, hatırında tutarsa... (Alâ ümmetî) Benim
ümmetime nakletmek üzere hafızasında ezberler,
hatırında tutarsa... (Erbaîne hadîsen) Kırk tane
hadis... Bir kimse ümmetime nakledivermek için
kırk tane hadis ezberinde tutarsa...”

(Fîmâ yenfeuhum min emri dînihim)
“Ümmetimden nakledilen kimselerin dinleri
hususunda onlara fayda verecek kırk hadis
naklederse...” Yani bir kimse, “Öğrensinler,
dinlerini doğrultsunlar, güzel müslüman olsunlar.”
diye onların dinî hususta işine yarayacak kırk
hadis ezberler, nakleder, muhafaza ederse...
(Buise yevme'l-kıyâmeti mine'l-ulemâi) Kıyamet
gününde alimlerden olarak ba's olunur,.”

Buhârî (rahmetu'llahi aleyh, rahmeten
vasiaten) bir milyonun üstünde hadis
biliyormuş; kırk tane hadisin lafı mı olur. İşte

müjde bu! Peygamber Efendimiz, “Kırk tane hadisi ümmetime dinleri düzelsin diye kim naklediverirse, Allah onu alimler zümresinden haşreder.” diyor.

Ve devamında buyurmuş ki:

(*Ve fadlu’l-âlimi ale’l-âbidi*) “Alimin âbid üzerine üstünlüğü, fazileti, (*seb’îne dereceten*) yetmiş derecedir.”

Birisi alim; dinini, Allah’ı, takvâyı, ihlâsı, Allah yolunda ibadet etmenin ehemmiyetini, Kur’an’ı, hadisi, edebi, Rabbine nasıl kulluk edeceğini biliyor. Ötekisi de âbid; bilgisi yok, habire namaz kılıyor, oruç tutuyor, tesbih çekiyor vs... Tabii, o da sevap kazanıyor.

“—Alimin âbid üzerine üstünlüğü yetmiş derece daha fazladır.”

Alim daha kıymetli! (*Allâhu a’lemu beyne külli dereceteyni*) “Her iki derecenin arasında ne kadar büyük bir mesafe olduğunu Allah bilir.” Yani yetmiş derece ama araları birer santim mi, birer metre mi; o kadar çok ki tariflere sığmaz. İki derece arasındaki farkı Allah bilir. İki arasında muazzam farklı yetmiş derece farkı var.

Buna benzer hadîs-i şerîfler çoktur. Bunların hepsinden çıkan bir netice var; zamanımızın bir kısmını âhiretin çok hayrına olan, kazançlı olan ilme sarf edeceğiz. Başka çare yok!

“—Sabah kaçta gidersen evden?”

“—Yedide çıkarım. Durakta yarım saat, 45 dakika beklerim. Dolmuşlar, otobüsler hep dolu geçer. Ondan sonra işime giderim, öğlene kadar çalışırım. Biraz yoruluruz, öğleyin yemek molası verilir. Zar zor yemeği yer, apar topar öğle namazımı kılarım. İkinci olur; bir ara namazımı kılar, yine çalışmaya devam ederim. Hocam, 18:00’de çıkarım ama turşu gibi...”

Sabah 07:00’de evden çıktı, tabi kaçta kalktığı mâlum. 19:00’da eve geldi, yorgun argın... Ondan sonra yemeğini yediği zaman çocuk bir şey sorsa;

“—Oğlum, biraz kenarda dur, bugün çok yoruldum. Başım biraz dinlensin.”

Hanım bir şey söylese;

“—Hanım, şimdi konuşma, dur.” der.

Uzanır, uyur, kalır...

“—Kalk efendi! Yatsı namazını kılmamıştın, haydi kalk bakalım, çok yorulmuşsun bugün...”

Kalkar, yatsı namazını kılar, sonra yine yatar.

Niçin yapıyor insan bunu?

Her gün bu sahne üç aşağı beş yukarı böyle. Senin için biraz farklı, benim için biraz farklı... İnsanlar böyle harıl harıl koşuyor, gidiyor, geliyor filan. Neden yapıyor?

“—Neden yapacağız hocam? Şu ölümlü dünyada dosta düşmana muhtaç olmamak için çalışıyoruz. Dilenelim mi yani? Çalışıyoruz.”
Çalış canım, dilen demiyorum da yalnız bir şeycik söyleyeyim.

Dünya için bu kadar deli dolu, freni patlamış araba gibi hızlı hızlı çalışıyorsun. Âhiret için ne yapıyorsun?

“—Hocam! Emekli olacağım, emekli olduktan sonra hacca gideceğim, sakal bırakacağım. Döndükten sonra güzel bir tesbih, güzel bir takke, güzel bir pardesü... Hep namaza geleceğim, gideceğim. Bütün günahlarımı o zaman çıkartacağım.”

Sen Allah-u Teâlâ Hazretleriyle ahid mi eyledin? Emekli olacağına kadar yaşayacaksın diye sana garanti belgesi mi verdiler? Bozulursan o vakte kadar, illa düzelterekler mi? Yok öyle bir şey! Pekiyi, hiçbir şey yapamadan gidersen? Ne dünyadan eline bir şey geçti, ne ahiretten; ne olacak?

“—Hocam! Çok fena olur.”

Fena olur ya... Fena olduğu için gel sen bu programı bırak. Böyle program olmaz.

“—Helâl lokma kazanayım, çoluk çocuğa yemek getireyim, rahat yaşayayım.” diye dünyana da çalış, dosta düşmana muhtaç olma; âhiretin için de hayırlı, kârlı olan şeyleri biraz düşün. Onların peşinde de koş, onları da elde etmek için biraz gözünü aç.

“—Nasıl olacak?”

İlim öğren! Mesela her gün üç tane âyet ezberle. Yaz bir kağıda, mânasını da okursun, sabah veya akşam üç tane âyet ezberle.

“—Bugün bu okuduğum âyetleri en aşağı on kişiye söyleyeceğim!” de.

Bir kişiye, Ahmet Efendi'ye söyledin mi, "Dokuz kaldı." de. Veli Efendi'ye de söyledin mi, "Sekiz kaldı." de. Tebliğ olsun, emr-i mâruf nehy-i münker olsun diye...

Ondan sonra:

"—Namazlarımı camide cemaatle kılayım, 27 kat, sevabı çok." de.

"—Vazifemi yaparken dilim de 'Allah' deyiversin, kalbim de 'Allah' deyiversin!" de.

Ölümlü dünyada ne zaman öleceği belli değil. Biraz da onu yapmaya çalış. Ne olur yani elinde çekiç "tak tak" vururken, kalbin de "Allah Allah..." dese...

Mevlânâ Celaleddîn-i Rûmi KS, kuyumcular çarşısına girmiş. Kuyumcular bilezikleri takka tıkı tıkı, takka tıkı tıkı, takka tıkı tıkı dövüyorlar. O ahenkten bir ahenk kapmış, kendisini kaybetmiş, kendinden geçmiş, dönmeye başlamış. Diyor ki;

یکی کنجی بدید آمد، در ان دکان زرکوبی؛

زهی صورت، زهی معنی، زهی خوبی، زهی خوبی.

Yekî gencî pedîd âmed, der in dükkân-ı zerkûbi

Zehî sûret, zehî ma'nî, zehî hûbi, zehî hûbi...

"Şu kuyumcu dükkânından bir hazine görünüyor. Ne güzel yüz, ne güzel iç âlemi, ne hoş hal, ne güzellik, ne güzellik."

Yani insan Allah ehli olunca bir tıkırtıdan kalbi nelere gidiyor. O çekicin takka tıkısından bir

kaptırmış, *Lâ ilâhe illa'llah* midedi, *Allah* mı dedi ne dediye, kendinden geçmiş, gitmiş.

Ne olur sen de çekiç vururken *Allah* desen? Kâr olur, sevap olur.

Ondan sonra birisine bir iyilik yapıverirsin.

Bak hadîs-i şerîfte geçti, hadisleri okursan o zaman bileceksin:⁸

الْكَلِمَةُ الطَّيِّبَةُ صَدَقَةٌ

(خ.م. عن ابى هريرة)

(*El-kelimetü't-tayyibetü sadakatün*) “Güzel, hoş bir söz sadakadır.”

Evet, güzel bir söz sadakadır. Hatta senin kardeşinin yüzüne tebessüm ederek bakman sadakadır. Hadîs-i şerîf öyle; kardeşinin yüzüne gülersin, sadaka olur. Hatta Peygamber Efendimiz, “Senin kovandaki suyunu, ‘Ben bir daha doldururum, al sen git!’ diye kardeşinin kovasına boşaltıvermen de sadakadır.” diyor.

İslâm böyle işte. Fırsatlardan istifade et, şu ölümlü dünyada biraz âhiretini de kazanmaya çalış.

---

⁸ Buhârî, *Sahîh*, c.X, s.163, no:2767; Müslim, *Sahîh*, c.V, s.180, no:1677; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.II, s.316, no:8168; İbn-i Hibbân, *Sahîh*, c.II, s.219, no:472; Kudâî, *Müsnedü's-Şihâb*, c.I, s.89, no:93; Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.III, s.202, no:3325; Beyhakî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.III, s.229, no:5667; İbn-i Huzeyme, *Sahîh*, c.II, s.374, no:1493; Ebû Hüreyre RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.VI, s.439, no:16437; *Câmiü'l-Ehâdis*, c.XV, s.333, no:15634.

Hep dünyaya çalışıyoruz, bu dünyanın içinde olacak bu. Yoksa, “Bu dünyanın işini bitireyim de ondan sonra âhirete çalışayım, emekli olunca çalışayım.” dersen, olmaz.

Şeytan insana ilk önce şerri yaptırmak ister. Ondan sonra hayrı tehir ettirmekte bulur aldatmanın çaresini. Sana diyor ki:

“—Gece yaparsın.”

Geceleyin de bir uyku bastırarak, göz kapaklarına binecek, sen namazı kılmayacaksın. Daha yemeği yer yemez gözün kapanmaya başlayacak, cup gideceksin, ne namazı ne tesbihi... Hepsi kalır.

Onun için, eskiler bu işi çok denemişler de demişler ki:

ما مضى فات، والمؤمّل غيب

ولك الساعة التي أنت فيها

(*Mâ madà fâte*) “Geçen geçti, elden kaçtı. (*Ve’l-müemmelü gaybün*) Gelecek zaman belli değil, ya gelir ya gelmez. (*Ve leke’s- sâatü’lleti ente fihâ*) Elinde bir şu içinde yaşadığın an var.”

Geçen geçti, gelecek belli değil, bir içinde bulunduğun an var.

“—Kolay o zaman. Ne kadar basitmiş. Hay Allah, ben de bu işi çapraşık bir şey sanıyordum. İçinde bulunduğum anda Allah rızasını düşünürüm, hep ona göre yaşamaya çalışırım.”

İşte o kadar! Müslümanlık zor olsaydı, sadece profesörler müslüman olurdu. Zor bir şey değil ki! Köylüsü de, işçisi de, çobanı da müslüman olur, cenneti kazanır. Kadını da kazanır, erkeği de kazanır. Bu basit bir şey! Ama bu basit şeyi çok münevverler anlamıyor.

f. Tevazu Alâmeti Olan Beş Şey

Peygamber SAS Efendimiz buyurmuşlar ki:⁹

مَنْ حَلَبَ شَاتَهُ، وَرَقَّ عَقْمِيصُهُ، وَخَصَفَ نَعْلَهُ، وَوَالَكَ

لَ خَادِمَهُ، وَحَمَلَ مِنْ سُوْقِهِ، فَقَدْ بَرِيءَ مِنَ الْكِبْرِ

(ابن مندہ، و أبو نعیم عن حکیم بن محمد عن أبيه وضعف)

(*Men halebe şâtehû*) “Kim koyununu kendisi sağarsa...” Sonra... (*Ve rakaa kamîsahû*) “Ve gömleğini yamarsa, (*ve hasafe na’lehû*) pabucunu dikerse, tamir ederse; (*ve ekele hâdimehû*) hizmetçisiyle oturur, yemek yemeye tenezzül buyurursa, yerse; (*ve hamele min sûkihî*) çarşısından aldığı erzakı, yükünü kendisi taşıyıverirse; (*fekad berie mine’l-kibri*) kibirden berî olmuş olur.”

İslâm’da en büyük kabahatlerden, kötü huylardan bir tanesi kibirdir. İnsanın kendisini

⁹ İbn-i Hacer, *el-İsâbe*, c.I, s.465, no:1105; İbn-i Esîr, *Üsdü’l-Gâbe*, c.I, s.172; Ebû Nuaym, *Ma’rifetü’s-Sahâbe*, c.V, s.263, no:1627; Hakîm ibn-i Cuhdem babasından.

Kenzü’l-Ummâl, c.III, s.538, no:7793; *Câmiü’l-Ehâdîs*, c.XX, s.260, no:22057.

beğenmesi çok büyük günahdır. Hatta Peygamber Efendimiz buyurmuş ki:¹⁰

لَا يَدْخُلُ الْجَنَّةَ مَنْ كَانَ فِي قَلْبِهِ مِثْقَالُ ذَرَّةٍ مِنْ كِبْرٍ

(م. عن ابن مسعود؛ و في رواية حم. كر. هب. س. فَهَ الْحَقُّ وَعَمَّ صُ النَّاسِ)

RE. 486/2 (*Lâ yedhulü'l-cennete men kâne fî kalbihî miskàle zerretin min kibr*) “Kalbinde zerre ağırlığı kadar, zerre kadar kibir olan kimse cennete girmeyecek.”

Kibirden beri olmak nasıl olur? Kibirden kurtulmak, beraat etmek, paçayı kurtarmak, yakayı kurtarmak nasıl olur?

İnsanın bazı alâmetleri vardır, onlardan kibirden uzak olduğu anlaşılır. Koyununu kendisi sağıyor, “Canım, ben koyun sağacak adam mıyım? Gitsin filanca sağsın.” demiyor. Mütevazı, koyununu kendisi sağıyor. Elbisesine yamayı kendisi dikeyor veyahut yamalı bir elbiseyi giymekten çekinmiyor, “Ben yamalı elbise giymem!” demiyor. Ne olacak, giyiveriyor. Sonra pabucunu dikiveriyor. Kenarı, mesti yırtılmış, dikiveriyor; öyle giyiyor. “Bu artık eskimiş, ben bunu atarım.” filan demiyor da öyle tamirli giyiyor.

Sonra... (*Ve vâkele hâdimehû*) “Hizmetçisiyle beraber oturuyor.”

¹⁰ Müslim, *Sahîh*, c.I, s.93, no:91; Tirmizî, *Sünen*, c.IV, s.361, no:1999; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.I, s.399, no:3789; İmam Mâlik, *Muvatta'* (Rivâyet-i Muhammed), c.III, s.445, no:945; İbn-i Hibbân, *Sahîh*, c.XII, s.280, no:5466; Hâkim, *Müstedrek*, c.I, s.78, no:69; Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.V, s.160, no:6192; Begavî, *Şerhü's-Sünneh*, c.VI, s.367; Abdullah ibn-i Mes'ud RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.III, s.951, no:7747 ve s.959, no:7771; *Câmiü'l-Ehâdîs*, c.XVII, s.109, no:17693

“–Gel sen de otur, beraber yiyelim!”

“–Efendiler hizmetçisiyle beraber oturur mu? O gitsin mutfakta yesin, burası efendilere mahsus masa.” filân denir ya...

Batı’da âdet öyle ya... Öyle yapmıyor, beraber oturuyor, yiyor.

Çarşıdan filesine gıdasını doldurup geleceği zaman, kendisi getiriyor.

İşte bunlar tevazu, kibirli olmama alâmetidir. Peygamber Efendimiz, “Böyle yapan kibirden berî olmuş olur.” diyor. Bizim bugünkü halimize bakarsak, kibirli olup olmadığımız buna benzer başka şeylerden belli olur. Giyinişimizden, kuşanışımızdan, söylediğimiz sözden ve saireden anlaşılır.

Allah-u Teâlâ Hazretleri bizi kibirden berî eylesin... Sevdiği güzel huylarla muttasıf eylesin... Gafletten, cehaletten kurtarsın... Dünyasını, âhiretini kazananlardan eylesin... Âhiretini dünyasına satanlardan eylemesin... Yolunda dâim, zikrinde kâim eylesin...

Fâtiha-i şerîfe mea’l-besmele!

Prof. Dr. Mahmud Es’ad COŞAN

06. 01. 1985 - İskenderpaşa Camii

[Bütün HADİS DERSLERİ’ne PDF olarak ulaşmak için tıklayınız.](#)

